

Valtakunnallinen kunta-alan työsuojelun valvontahanke vuosina 2012 – 2015

*”Turvallinen, terveellinen ja tuottava
kuntatyö 2015”*

Loppuseminaari 12.4.2016

Hankkeen valvonnan tavoitteet

Keskeisenä tavoitteena oli kunta-alan työpaikkojen turvallisuusjohtamisen ja työturvallisuuden hallinnan parantaminen

Hankkeen tarkastuksilla valvottiin, että

- työpaikan työsuojelun yhteistoiminta on organisoitua ja suunnitelmallista ja että se tukee ja kehittää turvallisuusjohtamista
- työpaikan työterveyshuolto on järjestetty lainsäädännön mukaisella tavalla ja työnantaja hyödyntää työterveyshuollon tekemät johtopäätökset työolojen terveydellisestä merkityksestä
- työnantajalla on toimivat käytännöt keskeisten työturvallisuusriskien hallintaan

Tarkastuksen sisältö: johdon tarkastus

Työturvallisuuden hallintajärjestelmien valvonta:

- työsuojelun yhteistoiminta
- työn vaarojen selvittäminen ja arviointi
- työsuojelun toimintaohjelma
- työterveyshuollon järjestäminen ja toimintasuunnitelma

Tarkastuksella käytettiin turvallisuusjohtamisen tasoa arvioivaa Halmeri menetelmää.

Tarkastuksen sisältö: työpaikkatarkastus

Hallintajärjestelmien todentaminen työolojen valvonnalla:

- työn vaarojen selvittäminen ja arviointi
- työterveyshuollon työpaikkaselvitys
- terveystarkastukset erityistä sairastumisen vaaraa aiheuttavassa työssä
- sisäilman aiheuttama terveysvaara
- psykososiaalinen kuormitus
- väkivallan uhka
- häirintä ja muu epäasiallinen kohtelu

Tarvittaessa asialista sisälsi myös muita tarkastettavia asioita.

Työolojen todentamisessa käytettiin apuna Valmeri-työntekijäkyselyä.

Hankkeen eteneminen

- Valvonta käynnistyi kaikilla aluehallintovirastojen työsuojelun vastuualueilla syksyllä 2012
- Tarkastuksia kuntien ja kuntayhtymien johdon eri tasoille ja työpaikatasolle
- Tiivis sidosryhmäyhteistyö (Työturvallisuuskeskuksen kuntaryhmä, KT Kuntatyönantajat, kunta-alan pääsopijajärjestöt)
- Hankkeen tavoitteita tukeva viestintä
- Tutkimushanke valvonnan ja viestinnän vaikuttavuudesta (Owal Group Oy ja Tampereen teknillinen yliopisto)

Hankkeen aikana tulleet muutokset, jotka vaikuttivat valvontaan

Hankkeen aikana valmistuneet valvontaohjeet

- Työterveyshuollon järjestämisen valvonta
(Työsuojeluvalvonnan ohjeita 1/2013)
- Psykososiaalisen kuormituksen valvonta
(Työsuojeluvalvonnan ohjeita 2/2013)

Muut valvontaan ja tiedonkeruuseen liittyvät muutokset

- Vera valvontatietojärjestelmä kuntahankkeessa 1.1.2014 alkaen
→ Tarkempaa tilastotietoa vuosilta 2014 -2015

Valvontaa toteutettiin seuraaville toimialoille:

	PSAVI	LSSAVI	ISAVI	LSAVI	ESAVI
(0162) Kotieläintaloutta palveleva toiminta		X	X		
(36) Veden otto, puhdistus ym.	X		X		X
(37) Viemäri- ja jätevesihuolto	X		X		X
(41) Talonrakentaminen			X		
(5629) Henkilöstö- ja laitosruokalat		X	X		
(75) Eläinlääkintäpalvelut	X		X		
(811) Kiinteistöhoito	X	X			X
(812) Siivouspalvelut	X	X	X		X
(841) Julkinen hallinto	X	X	X	X	X
(8425) Palo- ja pelastustoimi	X	X	X	X	
(85) Koulutus	X	X	X	X	X
(86-88) Sosiaali- terveyspalvelut	X	X	X	X	X
(91) Kirjastot ym.		X	X	X	

Valvonta lukuina (1.1.2012 – 31.12.2015)

- Yli 300 kuntaa tai kuntayhtymää
- Tarkastuksia tehtiin kaikkiaan noin 7 500
 - 950 tarkastusta kunnan tai kuntayhtymän johdon eri tasoille
 - 6 550 tarkastusta työpaikkatasolle
 - tarkastuksista noin puolet sosiaali- ja terveysalalle, neljäsosa koulutukseen, loput muille toimialoille
- Työnantajille annettiin puutteiden korjaamiseksi noin 20 000 velvoitetta
 - kehotuksia 1 800 (vähäistä suurempi puute)
 - toimintaohjeita 18 200 (vähäinen tai yksittäinen puute)

Kooste vuosien 2014-2015 valvonnasta (4550 tarkastusta)

Tarkastettava asia	Täyttynyt lain vaatiman tason %
Työterveyshuollon toimintasuunnitelma	95
Työsuojelun toimintaohjelma	90
Häirintä ja muu epäasiallinen kohtelu	85
Terveystarkastukset erityistä sairastumisen vaaraa aiheuttavassa työssä	80
Psykososiaalinen kuormitus	75
Väkivallan uhka	70
Työn vaarojen selvittäminen ja arviointi	65
Sisäilman aiheuttama terveysvaara ym. sisäilma asiat	65
Työterveyshuollon työpaikkaselvitys	65

Valvonnan havaintoja: Turvallisuusjohtaminen

- Suurin osa kunnista on motivoitunut kehittämään turvallisuusjohtamista ja parantamaan työturvallisuuden hallintaa ja työoloja, joskin kunnilla on erilaiset valmiudet tähän
- Kunnissa on luotu järjestelmiä ja toimivia käytäntöjä, mutta ne eivät vielä riittävästi näy esimiesten ja työntekijöiden päivittäisessä työssä
- Työnantajat ja työpaikat eivät riittävästi hyödynnä työn vaarojen ja kuormitustekijöiden selvittämistä ja arviointia ja/tai työterveyshuollon työpaikkaselvityksiä osana työturvallisuuden johtamista, työolojen parantamista ja työyhteisön kehittämistä.
- Toimenpiteiden suunnittelussa ja niiden toteutumisen seurannassa on kehitettävää, etenkin jos epäkohdan korjaaminen edellyttää usean toimialan yhteistyötä.

Valvonnan havaintoja: Turvallisuusjohtaminen

- Työterveyshuolto on järjestetty ja sen toiminta on suunnitelmallista
 - työnantajat eivät riittävästi hyödynnä työterveyshuollon asiantuntemusta (psykososiaalinen kuormitus, sisäilma ym.)
- Esimiesten toimintaedellytyksissä ja perehdytyksessä työsuojelutehtäviin kehitettävää
 - tieto ja osaaminen työsuojelutehtävistä ja -vastuista osittain puutteellista
 - esimiesten rooli turvallisuusjohtamiseen liittyvien asioiden jalkauttamisessa työpaikoille on erittäin keskeinen

Valvonnan havaintoja: Turvallisuusjohtaminen

- Sisäilman aiheuttaman terveysvaaran ja muiden sisäilmaongelmien hallinnassa myönteistä kehitystä
 - kuntiin on luotu sisäilmatyöryhmiä ja muita järjestelmiä ja käytäntöjä
 - toimenpiteet ovat tehostuneet, mutta edelleen paljon kehitettävää
 - terveellisen sisäilman kannalta riittäviin toimenpiteisiin ryhtyminen on hidasta
 - työterveyshuollon asiantuntemusta ei osata hyödyntää riittävästi
- Työn vaarojen selvittämisessä ja arvioinnissa kehitettävää
 - prosessin eteneminen jokaiselle organisaation tasolle ja työpaikalle puutteellista
 - ei osata riittävästi hyödyntää osana työturvallisuuden johtamista ja työolojen parantamista

Johdon tarkastuksissa (525 kpl) annetut yleisimmät velvoitteet vuosina 2014-2015

Tarkastettava asia	Kehotuksia	Toimintaohjeita
<i>Hankkeen asialistan asiat:</i>		
Työn vaarojen selvittäminen ja arviointi	5	175
Työsuojelun toimintaohjelma		45
Työterveyshuollon toimintasuunnitelma		15
<i>Muut tarkastettavat asiat:</i>		
Psykososiaalinen kuormitus	5	70
Esimiesten toimintaedellytykset ja perehtyminen työsuojeluasioihin		65
Väkivallan uhka		65
Työterveyshuollon työpaikkaselvitys	2	45
Sisäilman aiheuttama terveysvaara yms.	5	35

Työpaikkatarkastuksissa (4025 kpl) annetut yleisimmät velvoitteet vuosina 2014-2015

Tarkastettava asia	Kehotuksia	Toimintaohjeita
<i>Hankkeen asialistan asiat:</i>		
Sisäilman aiheuttama terveysvaara yms.	260	1 365
Työterveyshuollon työpaikkaselvitys	35	1 235
Työn vaarojen selvittäminen ja arviointi	45	1 200
Psykososiaalinen kuormitus	95	815
Käsin tehtävät nostot ja siirrot	35	540
Väkivallan uhka	50	95
Terv.tark. erityistä sairastumisen vaaraa...	5	95
<i>Muut tarkastettavat asiat:</i>		
Kemikaaliturvallisuus	60	500
Koneturvallisuus	250	300

Valvonnan havaintoja: työterveyshuolto

- Työterveyshuollon työpaikkaselvitykset merkittävin työterveyshuollon toimintaan liittyvä kehittämiskohde
 - työpaikkaselvitykset eivät ole ajan tasalla ja/tai johtopäätökset terveydellisestä merkityksestä puuttuvat
 - erityisesti puutteita psykososiaalisten kuormitustekijöiden huomioimisessa
 - joukossa valvontakohteita tai jopa koko toimiala, josta työpaikkaselvitys puuttui
- Terveystarkastukset erityistä sairastumisen vaaraa aiheuttavassa työssä eivät välttämättä toteudu
 - terveystarkastuksia ei ole tehty tai työpaikalla ei ole oltu tietoisia toteutuvatko terveystarkastukset työterveyshuollon määrittelemien välein (esimiesvastuita ei tunneta)
 - puutteita pääasiassa sosiaali- ja terveysalalla, erityisesti yötyöhön liittyen

Valvonnan havaintoja: työturvallisuusriskien hallinta

- Sisäilman aiheuttaman terveysvaaran ja muiden sisäilmaongelmien hallinnassa myönteistä kehitystä (mm. sisäilmatyöryhmät)
 - toimenpiteet ovat tehostuneet, mutta edelleen paljon kehitettävää
 - terveellisen sisäilman kannalta riittäviin toimenpiteisiin ryhtyminen on hidasta
 - työterveyshuollon asiantuntemusta ei osata hyödyntää riittävästi
 - myönteisestä kehityksestä huolimatta sisäilma asioiden hallinnan puutteista annettiin paljon kehotuksia
 - Valmeri: ”Työympäristö, jossa työskentelen, on ilmanvaihdoltaan riittävä, lämpötilaltaan sopiva ja vedoton”

Keskiarvo (asteikko 1-5):	Kaikki	2,6
	Koulutusala	2,7
	Sosiaali- ja terveysala	2,4

Valvonnan havaintoja: työturvallisuusriskien hallinta

- Työn psykososiaalisia kuormitustekijöitä tunnistetaan paremmin
 - asiassa edelleen kehittämistä, asian laaja-alaisuus haasteellista (työn sisältöön, työn järjestelyihin ja työyhteisön sosiaaliseen toimivuuteen liittyvät tekijät)
 - toimenpiteiden painopiste on ennalta ehkäisyn sijaan liiaksi korjaavissa toimenpiteissä, esim. tukitoimenpiteet ja kolmikantaneuvottelut (tth, ta, tt) käynnistyvät vasta kun työntekijällä on sairauspoissaoloja
 - työterveyshuollon asiantuntemusta ei osata hyödyntää riittävästi
 - Valmeri: ”Työni sujuu ilman häiritsevää etsiskelyä, keskeytyksiä ja odotuksia”

Keskiarvo (asteikko 1-5):	Kaikki	2,8
	Sosiaali- ja terveysala	2,7
 - Valmeri: ”Minulla on yleensä riittävästi aikaa työn tekemiseen kunnolla ja turvallisesti”

Keskiarvo (asteikko 1-5):	Kaikki	2,8
	Sosiaali- ja terveysala	2,8

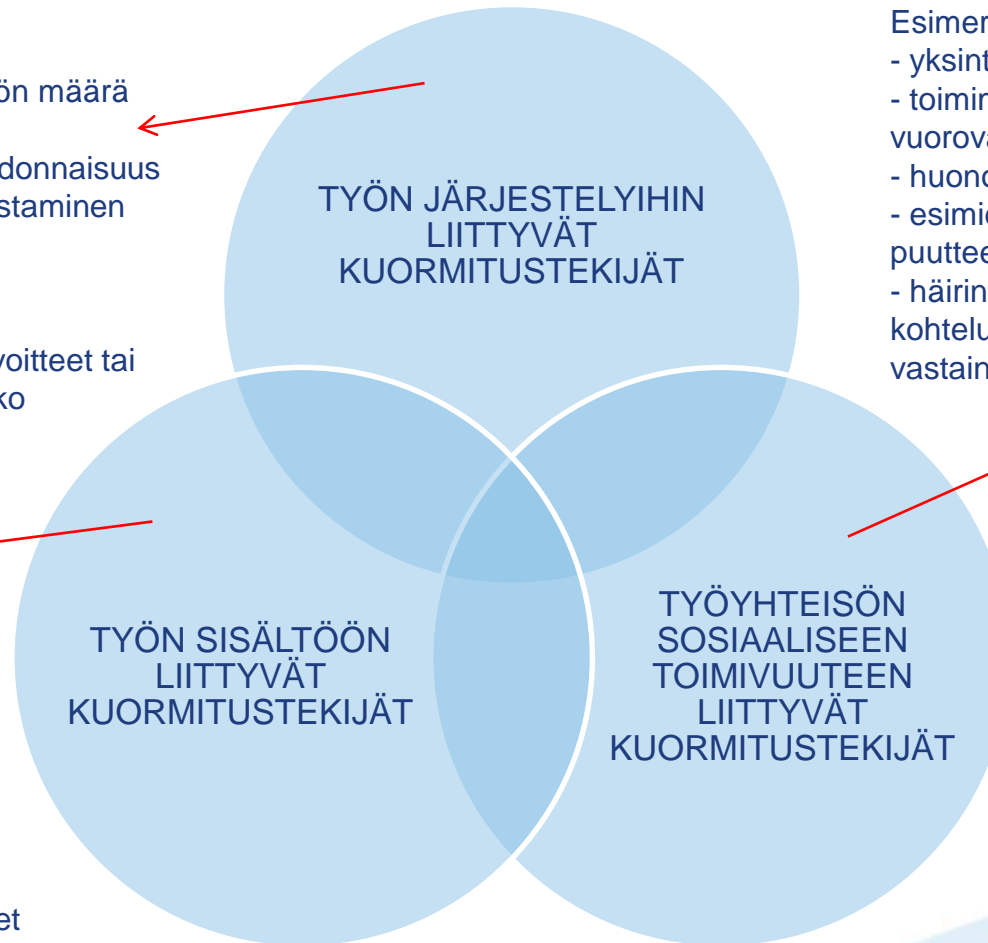
Työn psykososiaaliset kuormitustekijät

Esimerkiksi:

- liiallinen tai liian vähäinen työn määrä
- kohtuuton aikapaine työssä
- vuorotyö, yötyö tai työhön sidonnaisuus
- runsas työhön liittyvä matkustaminen
- liikkuva työ
- puutteet työvälineissä tai työskentelyolosuhteissa
- epäselvät tehtäväkuvat, tavoitteet tai vastuut sekä epäselvä työnjako

Esimerkiksi:

- yksitoikkoinen työ
- työn sirpaleisuus
- jatkuva valppaana olo
- työn laadulliset vaatimukset
- liiallinen tietomäärä
- jatkuvat keskeytykset
- kohtuuton vastuu
- vaikeat vuorovaikutustilanteet asiakastyössä

Esimerkiksi:

- yksintyöskentely
- toimimaton yhteistyö tai vuorovaikutus
- huono tiedonkulku
- esimiehen tai työtovereiden puutteellinen tuki
- häirintä ja muu epäasiallinen kohtelu, tasapuolisen kohtelun vastainen tai syrjivä kohtelu

Valvonnan havaintoja: työturvallisuusriskien hallinta

■ Väkivallan uhan hallinta vaihtelee

- työpaikoilla opittu aiempaa paremmin tunnistamaan väkivallan uhkaa ja vaaroja
- ilmeistä väkivallan uhkaa esiintyy enenevässä määrin myös teknisellä toimialalla (esim. kiinteistöhuolto), jossa se liittyy erityisesti yksintyöskentelyyn ja vaihtelevaan toimintaympäristöön
- väkivaltariskin alentamiseksi tarvittavien toimenpiteiden toteutuksessa ja seurannassa puutteita
- ohjeita ei ole riittävästi tarkennettu eri toimialojen tarpeisiin ja olosuhteisiin
- työntekijät eivät välttämättä tiedä olemassa olevia ohjeita
- sähköiset palvelut ovat yleistyneet väkivallan uhan ilmoitus- ja seurantakäytännöissä

■ Häirinnän ja epäasiallisen kohtelun hallinta- ja toimintamenettelyt tunnetaan

Valvonnan havaintoja: työturvallisuusriskien hallinta

- Käsin tehtävien nostojen ja siirtojen hallinta vaihtelee
 - etenkin toimenpiteiden toteutuksessa ja seurannassa puutteita (mm. apuvälineiden käyttö, ergonomiopastus, työtilojen ahtaus)
- Kemikaaliturvallisuuden hallinnassa puutteita (etenkin tekninen toimi ja hammashuolto)
- Koneturvallisuuden hallinnassa puutteita (etenkin tekninen toimi ja koulutusala)
 - koneturvallisuuden hallinnan puutteista annettu paljon kehotuksia

Hankeryhmä

Sari Roivainen, hankkeen koordinaattori/ESAVI

Tuija Rönholm/LSSAVI

Marja Tereska-Korhonen/LSAVI

Auli Tukiainen/ISAVI

Jari Toivonen/PSAVI

Tarja Nupponen/STM työsuojeluosasto

Hankkeen verkkosivusto

<http://www.tyosuojelu.fi/tietoa-meista/toiminta/valvontahankkeet/kunta-ala>

Yhteistyössä kohti entistä turvallisempaa, terveellisempää ja tuottavampaa kuntatyötä

Kiitos!